

מבצע נחשון: איך להפסיק להתלבט ולקפוץ למים?

דרמה אדירה התרחשה על הים בבוקר שביעי של פסח: מיליוני יהודים עם נשותיהם וילדיהם הקטנים עומדים מול מי ים סוף השוצפים, מאחוריהם שועטים אלפי פרשים מצריים שיצאו להחזיר אותם למצרים ומשה עומד במרכז וצועק: "וייסעו!" תתקדמו להר סיני.

בקהל עמד בחור בשם "גרשון בן עמינדב" ונפשו סערה. משה אומר "וייסעו" וחייבים לקפוץ למים, אבל איך לקפוץ? המים גועשים ואפשר לטבוע. רגע מה אתה חולם, הקב"ה אומר "וייסעו" זוזו כבר, אבל אסור להיכנס למקום סכנה. ומה יהיה עם אשתי והילדים? הקב"ה אומר "וייסעו!"

גרשון התלבט ונסער ורץ אחורה וקדימה, ופתאום רץ מתוך הקהל אחיו בשם "נחשון בן עמינדב" וקפץ לתוך המים - ומאז נחשון הפך לסמל לאומי ואילו את גרשון בן עמינדב, אף אחד לא מכיר...

העולם שייך לאלו שנוטלים סיכונים וקופצים למים. לאלו שמאמינים שהאדם עושה את המקסימום לו והקב"ה מוסיף את המקסימום שלו. הם לא מחפשים וודאות והסתברות, אלא עושים את הכלי הקטן לנס הגדול. אבל אלו שמבקשים לדעת הכול מראש ולחיות בעולם נטול סיכונים - לא מגיעים לשומקום. כי פשוט אין עולם כזה. ודאות יש רק בעולם הבא ועד שם יש הרבה מה להספיק...

אנו רוצים להקדיש את השיעור לחובת הקפיצה למים ולהבנה שככה הקב"ה ברא את העולם: זה עולם של סיכונים שבתוך הסיכונים שוכנת הברכה. נחקור את הגישה בעקבות מאמר חז"ל מפורסם:

1. סוטה ב,א: וקשין (רש"י: לפני הקב"ה) לזווג כקריעת ים סוף, שנאמר (תהלים סח, ז) 'אלקים מושיב יחידים ביתה, מוציא אסירים בכושרות' (הפסוק משווה בין הקמת בית למוציא אסירים בכושרות), שהוא קריעת ים סוף, כמבואר בתוספות שאנץ: פירוש 'בכושרות' - בכי ושירות, בכי למצרים ושירה לישראל, וזה היה בקריעת ים סוף, שהמצרים טבעו וישראל שרו על הים).

עד"ז אומרת הגמרא לגבי מציאת פרנסה:

פסחים קיח: קשין מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף, דכתיב (תהלים קלו, כה) 'נותן לחם לכל בשר' וסמך ליה (בפסוק יג) 'לגוזר ים סוף לגזרים כי לעולם חסדו'.

שלושה אירועים קשים לביצוע לפני הקב"ה. למרות שהוא האין סוף האמיתי, "המפליא לעשות" ו"הנותן ליעף כח", בכל זאת שלושה פרויקטים מורכבים לפניו יתברך: לקרוע את הים לפני העם שיצא ממצרים, לחבר בין איש ואישה, ולמצוא פרנסה לאדם.

במקום אחר מאריך המדרש בסיפור, כדי לתאר עד כמה גדול הקושי של הקב"ה לחבר איש ואישה:

ויקרא רבה ח,א: שאלה מטרונותא אחת את ר' יוסי בר חלפתא: בכמה ימים ברא הקב"ה את עולמו? אמר לה: בשישה ימים. ומאותה שעה עד עכשיו מהו עושה? אמר לה: מזווג זיווגים... בתו של פלוני לפלוני, ממנו של פלוני לפלוני... ואם קלה היא בעיניך, קשה היא לפני כקריעת ים סוף. מה עשתה? הביאה אלף עבדים ואלף שפחות והעמידה אותן שורות שורות ואמרה פלוני לפלונית, פלוני לפלונית. בבוקר באו אצלה, זה מוחו פצוע וזה עינו שמוטה, זה אומר איני רוצה לזו וזו אומרת איני רוצה לזה. שלחה לרבי יוסי: אמת היא תורתכם, נאה ומשובחת. אמר: לא כך אמרתי לך? אם קלה בעיניך, קשה לפני הקב"ה כקריעת ים סוף.

וכמובן, המאמרים הללו מלאים קושיות כרימון: ראשית, מה קשה לפניו יתברך? הוא יצר בעצמו את הים ואת היבשה ומה קשה להפוך ים ליבשה או יבשה לים? מי שיודע את הקודים הנסתרים כדי ליצור מאפס את הקסם שנקרא ים, יכול להופכו ליבשה? כך מי שיודע לברוא איש ואישה - יודע להתאים ביניהם ולגרום להם לחיות ביחד?

אלשיך שמות יגיא: אומרם 'קשים מזנותיו של אדם כקריעת ים סוף' וכן 'קשה לזווגם כקריעת ים סוף', ומי לא ידע כי בריאת כל העולמות לא היו לפניו יתברך בקושי, כי בלא עמל ובלא יגיעה ברא את העולם, אלא 'בדבר ה' שמים נעשו' - ומה גם עתה קריעת ים סוף או מזנות האדם וזווגו?

ואם משהו קשה, למה דווקא קשה לו לקרוע את הים ולא לברוא עולם או להוריד מן? ולמה הקושי מתרחב דווקא למציאת זיווג? ואדרבה, הרי מדובר בשני אתגרים **הפוכים**: חיבור איש ואישה דורש לאחד שניים לאחד ואילו קריעת הים דורשת לקרוע אחד לשניים?

כך תמוה הלימוד של הגמרא בפסחים שהובא לעיל אודות קושי מציאת פרנסה וקריעת הים, כקושיי החידושי אגדות מהרש"א: "לא ידענו מאי סמיך ליה ('נותן לחם לכל בשר' ל'לגוזר ים סוף לגזרים') והרי כמה פסוקים מפסיקים ביניהם ('נותן לחם' מובא בסוף המזמור בפסוק כה ואילו 'לגוזר ים סוף' נאמר 12 פסוקים לפניו)? ואם קוראים פסוק סמוך משום דבחד מזמורא ניהו, א"כ הל"ל נמי דקשין מזנותיו כבריאת שמים וארץ וכמכת בכורות וככל הני נסים דכתיב נמי בהוא מזמורא?"

נראה מכל זה כי הגמרא **רוצה** לחבר בין הדברים. היא מוצאת איזשהו דמיון עמוק ומהותי ביניהם ורק סומכת על הפסוקים, אבל עיקר הקשר בא מתוך ההיגיון והסברה. מהו בדיוק?

מעבר לתמיהה הכללית בדברי הגמרא, עולה שאלה לגופו של עניין: מהו בדיוק הקושי במציאת זיווג ופרנסה? הרי זיווג של אדם וכן מקום העבודה נקבעו לכל אחד משחר הבריאה, ככתוב "ארבעים יום קודם יצירת הוולד נקבע בת פלונית לפלוני ושדה פלונית לפלוני", ואם כן הכול ידוע מראש וה' צריך בסך הכול לזמן את שניהם למקום אחד ולעורר חן אישה על בעלה¹?

מדרש יפה מחזק את השאלה ומוכיח עד כמה גזרת הזיווג משפיעה במציאות ומכוונת את האדם להגיע אל בת זוגו שנועדה לו מלכתחילה (מבוא תנחומא הקדום): *שלמה המלך זכה בבת נאה ומוצלחת וערך בירור במזל מי יהיה בן הזוג שלה? הוא ראה שיהיה איש עני ואביון, פשוט שבפשוטים. שלמה נחרד שזה יהיה חתנו והחליט לערוך בדיקה עד כמה זה רציני. הוא שלח את הבת למגדל גבוה ומנותק מהעולם, עם כמה עוזרים מסורים וציפה לראות מה יתרחש.*

הגיע החורף ואותו בחור עני רעד מקור ולא מצא כסף לקנות עצים לחמם את הבית. הוא חיפש מקום להתחמם וראה נבלת שור מושלכת על הארץ. לא עמדה לו ברירה והוא נכנס בין צלעותיה להתחמם. בא עוף גדול, הרים את הנבלה עם הבחור בתוכה והשליך אותם על גג אותו מגדל. הנערה עלתה אל הגג לתפוס שמש והנה רואה בחור יושב שם. הלבשה ויפתה אותו וגילתה עד כמה הוא מרשים. החליטו להתחתן ועדכנו בבשורה את שלמה המלך. הוא בא לראות את הבחור ונדהם לגלות שזה אותו אדם עליו שמע במזלות...

הגמרא בסוטה כבר מקשה זאת:

סוטה שם: והאמר רב יהודה אמר רב: ארבעים יום קודם יצירת הולד בת קול יוצאת ואומרת בת פלוני לפלוני בית פלוני שדה פלוני שדה פלוני? הא בזיווג ראשון והא בזיווג שני – רש"י: זיווג ראשון לפי המזל (שנקבע קודם יצירת הוולד) וזיווג שני לפי מעשיו (לפי ההתאמה ביניהם ולא נגזר מראש) ולכן קשה לזווגן - לפי שאינה בת זוגו (שנועדה לו מלכתחילה).

נמצא מכך שהמאמר המפורסם על 'קשה לזווגם כקריעת ים סוף', מדבר רק על הזיווג השני הפחות מצוי. אבל הזיווג הראשון והעיקרי, באמת אינו קשה לפני המקום.

¹ בכך מבאר ר' צדוק הכהן מלובלין את אחת התעלומות הפסיכולוגיות הגדולות: מה גורם לאדם לחשוך בבו זוג מסוים? מהי אותה 'כימיה' מסתורית שגורמת לבחור בן זוג מסוים שהוא לפעמים פחות מוצלח מהצעות אחרות שעלו בפניו? אלא (ר' צדוק הכהן דברי חמודות אות ג): "כל הקניינים של אדם שייכים לו בתולדתו ובשורשו, כמו שאמרו בריש סוטה 'מכריזין קודם יצירה בת פלוני לפלוני ושדה פלונית לפלוני' ... ועל כך אמרו 'שלושה חינות הן: חן אשה על בעלה וכן מקח על מקחו' ... ולכן אין **טעם** בחשק ורצון, כי אדם חושק **השייך לו** ויש חן בעיניו יותר מדבר אחר המשובח ממנו".

אמנם להעיר שבמדרש דלעיל מרבי שמעון והמטרוניטא, מוכח שגם **בזיווג ראשון קשה לזווגם**. וכמדומה שכך ההבנה המקובלת, שכל מציאת זיווג קשה כקרי"ס. ושוב צריכים להבין את כל השאלות האמורות: מה מהות הקושי בקריעת ים סוף, זיווג ופרנסה? ובפרט שנקבעו מראש משחר הבריאה?

הרבי כתב פעם הסבר קצר וחריף "בדרך צחות" ואנו רוצים להרחיב ולהעמיק בו. העניין גרמא במיוחד בעומדנו ערב י' שבט, שבעים וחמש שנה להסתלקותו של הרבי הקודם ולנשיאותו של הרבי, יום שמציין את ההתפתחות האדירה של מפעל השלוחים בעולם כולו, בצורה שאין לה אח ורע בתולדות היהדות. איש ואישה צעירים מגיעים לעיר נידחת, לוקחים על עצמם חובות והתחייבויות עצומות ומקימים מוסדות אדירים שמשרתים את העיר כולה. המכתב של הרבי בו נדון, שהוא מתרחב במקומות רבים אחרים בתורת הרבי, מגלה את סוד קבלת ההחלטות שהרבי מדריך אותנו ללכת בו.

ב. מילה אחת מגלה את הסוד:

2. שמות יד: ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו: ואתה הרם את מטך ונטה את ידך על הים ובקעהו ויבאו בני ישראל בתוך הים ביבשה.

התמיהה בפסוק צצה מאליה: איך נאמר תחילה "דבר אל בני ישראל ויסעו", ואחר כך "ואתה הרם את מטך על הים ובקעהו"? לאן יסעו אם עוד לא נבקעו המים? ברור שהסדר צריך להיות הפוך? האור החיים מוצא כאן רמז מפורש למסכת גדולה שבנו חז"ל:

אור החיים: היה לומר 'הרם את מטך' ואח"כ 'דבר אל בני ישראל ויסעו'? אלא 'מה תצעק אלי', כי אין הדבר תלוי בידי, הגם שאני חפץ עשות נס, אבל אינם ראויים ומדת הדין מונעת ... אלא דבר אל בני ישראל ויתעצמו באמונה ויסעו אל הים קודם שיחלק על סמך הבטחון כי אעשה להם נס ובאמצעות זה תתגבר הרחמים. ו'אתה הרם את מטך' כי באמצעות המעשה הטוב נעשה הנס ונבקע הים.

מדהים: הציווי היה להקדים ולנסוע לתוך המים בעודם גועשים ומתוך הביטחון שיפגינו ישראל בישועת ה' – ייבקע לפניהם הים. המשך חכמה מעמיק ומסביר שזה היה רגע הלידה הרוחני של עם ישראל. עד כאן היו כתינוקות שהכול נעשה בשבילם. דם, צפרדע, כינים ומכת בכורות נעשו בשבילם והם הביטו בהצגה מהצד, וכאן קבע הקב"ה שההובלה עוברת אליהם והם חייבים להיות הראשונים שיחוללו נס בעצמם ואחר כך הוא ישלים עם הנס שלו.

משך חכמה: ציווה ה' למשה שיסע אחרי העם והמה ילכו בתוך הים ... ויבקע להם. לכן כתוב 'ויסע מלאך האלוקים ההולך לפני מחנה ישראל וילך מאחריהם' וזה משה שנקרא כאן מלאך ה' וכמו שכתוב בחגי 'ויאמר חגי מלאך ה'.

חז"ל מצאו רמז משלים בפרקי ההלל על יציאת מצרים:

סוטה לז, א: זה אומר אין אני יורד תחילה לים וזה אומר אין אני יורד תחילה לים, קפץ נחשון בן עמינדב וירד לים תחילה ... לפיכך זכה יהודה לעשות ממשלה בישראל שנאמר 'היתה יהודה לקדשו ישראל ממשלותיו' [וממשיך 'הים ראה וינוס', מה קשר הדברים?]. אלא מה טעם הייתה יהודה לקדשו ישראל ממשלותיו, משום דהים ראה וינוס (מהקפיצה של נחשון, נשיא שבט יהודה).

מתברר שכאשר משה צעק "וייסעו", עמדו השבטים והתלבטו מה לעשות. קם נשיא שבט יהודה, נחשון בן עמינדב וקפץ פנימה עד שהמים הגיעו עד אפו ומעשה מסירות הנפש שלו קרע הרקיעים העליונים וגרם ל"ואתה הרם את מטך ובקעהו".

בכך מסביר הרבי את ההשוואה למציאת זיווג ומציאת פרנסה: כשם שקריעת הים לא הייתה עד שמישהו לקח סיכון וקפץ למים, כך שידוך לא נעשה עד שמישהו מלמטה לוקח סיכון ומקבל החלטה. כולם מחכים לניסים שיקבלו בשבילם את ההחלטות, אבל הקב"ה מכריז שהוא לא מתכוון להחליף את חובת ההשתדלות ואנו חייבים להיות הראשונים שנקבל את ההחלטה לעמוד תחת החופה. אחר כך הוא ייתן את הברכה שלו לחיים מאושרים.

אגרות קודש הרבי מליובאוויטש ח עמוד רעו: על דרך צחות יש לומר, הנה אמרו 'קשה לזווגם כקריעת ים סוף' וביאזה אופן נקרע הים? דווקא על ידי קפיצת איש לתוך הים בלי חשבונות יתרים ורק שידע שזהו רצון השי"ת ונטיית המטה על ידי משה רבינו.

אולם זה הקושי בקריעת ים סוף, זיווג ופרנסה: הבעיה היא **שלא קופצים למים**. הקב"ה יוצר הזדמנויות ומפגיש בין אנשים, אבל הם מעדיפים להימנע ולחכות לאביר שיירד על הסוס הלבן. אנשים חוששים לסגור שידוך, כל עוד אין להם את כל הפרטים כיצד בן הזוג מטפס על עצים בחושך. כך חוששים לקחת הזדמנויות בענייני פרנסה, כי העתיד לוט בערפל.

כיוון שכן, הדבר הנכון הוא, לעשות כמעשה נחשון בן עמינדב: לעשות את המקסימום שלנו והקב"ה עושה את המקסימום שלו. העובדה שאנחנו עושים רק מעט אפשרי, לא מונעת את הנס להיות אינסופי. שכן אנחנו צריכים לעשות את המקסימום שלנו וזאת מידת ההשתדלות הנדרשת להיות כלי לניסים גדולים. בהערה² הובא סיפור מופלא.

נעמיק יותר: יהודי מתרץ לעצמו שנדרשת השתדלות והמידע שבידו אינו בגדר השתדלות. אולם זאת טעות. הקדמונים אמרו משפט חשוב. הוא נמצא במפורש בספר מסילת ישרים, אבל יסוד הרעיון רמז כבר בספר החינוך שיובא לקמן: "ההשתדלות מוכרחת, אבל **לא מועלת**". ההשתדלות מוכרחת להיות, אבל **לא היא מביאה פרנסה**. מצד אחד, אדם חייב לעשות השתדלות מתאימה ואם צריך שפע גדול, הוא חייב להגדיל את הכלי ולא לסמוך על הנס. אבל מצד שני, ההשתדלות אינה זו שמביאה את הפרנסה, אלא החלטת ה' מביאה את הפרנסה והברכה רק עוברת דרך הכלי הטבעי.

לכן, חובת ההשתדלות מוגבלת וצריכה להיות בהתאם **למה שבני אדם רגילים להשתדל**. החובה המוטלת על האדם היא לעשות את התלוי בו במסגרת הסביר וככל שעשה זאת – עשה את הכלי הנדרש בתוכו תשרה הברכה.

² ביב תמוז האחרון, התאספו מאות אנשים בשכונת קרית איילון בחולון, לחגיגת חנוכת בית חב"ד. הם עמדו מול הבניין הענק והמפואר, אחד היפים בארץ ובעולם כולו, וחשו את יד ה' שהובילה אל הרגע. חתן החגיגה, השליח הרב מנחם שטיינברגר, מספר: "לפני עשרים שנה הגעתי לשכונה וחתמתי על שטר שכירות דירה. דמי השכירות החודשיים היו גבוהים, בטח עבור זוג צעיר ולא ידעתי מהיכן אשיג את הכסף. "שבת' לבית הורי בקרית מלאכי, אפוף מחשבות ומחפש קיר יציב להישען עליו. פתחתי את המגירה בה מאוכסנים המכתבים שקיבלו הורי מהרבי, והראשון שעלה הדהים אותי. הרבי מברך את הורי לרגל מעברם לדירה חדשה, בברכת 'משנה מקום משנה מזל לטובה ולברכה'. הרגשתי שהמכתב ממוען גם אלי והרבי שולח ברכת הדרך לשליחות החדשה.

"באותם ימים ראיתי בהשגחה פרטית מכתב מהרבי, שצריך לעורר את ה"בעלי בתים" להיות שותפים באחזקת בית הכנסת. המילים "בעלי בתים" הדהדו בראשי והגעתי למסקנה שצריך למצוא "בעל בית" עם מרתף גדול, שיהיה מוכן לארח את התפילות. השכנים שלי, איינשטיין ומילי כהן, נעתרו לארח אותנו לכמה שבתות ואני ציפיתי לניסים. השבת הראשונה עברה בשלום ואחריה הגיעה השבת של כינוס השלוחים. נסעתי לכינוס וביקשתי מידידי, השליח הרב דוד ביטון, למלא את מקומי. בערב שבת נסעתי עם השלוחים לאוהל הקדוש וכתבתי באריכות את כל השתלשלות הדברים. ביקשתי שהיות שהמרתף של משפחת כהן מתאים בדיוק לצורכי בית הכנסת, יעזור ה' שבעלי הבית יסכימו לארח את המניין אצלם לאורך זמן. "ביום ראשון התקשרתי במתח למחליף שלי, הרב ביטון, לשאול איך עברה השבת. נרגש אמר לי לטלפן בעצמי למארח, מר איינשטיין כהן. הסיפור הדהים בשמיימיות שלו: התברר כי בשבת בבוקר ניגש אליו אחד המתפללים, רופא משפחה בשם ד"ר אליהו סולימני, והשיח לפי תומו כי חלם הלילה את אביו של מר כהן מסתובב בין בתי השכונה ונעצר על יד ביתו של בנו. לשאלת סולימני מהו מחפש, ענה: "מה זאת אומרת? באתי להתפלל בבית הכנסת של בני". כהן סיפר לי בקול רועד כי החליט עם רעייתו, שנוכל להישאר שם ככל שנדרש. המניין התארח שם תשע שנים רצופות.

"הקהילה הלכה וגדלה והמרתף נעשה צר מהכיל. בינתיים החלו לבנות קניון גדול במרכז השכונה ומכל אנשי הנדל"ן בארץ, המקום נקנה בידי הנגיד החסידי, ר' יצחק מירלשוילי. לבו הרחב של ר' יצחק נפתח גם עבורנו והוא הקצה מתחם ענק בתוך הקניון לבית הכנסת. פעלנו שם שנים ארוכות, אבל גם המקום הזה נעשה צר מדי והיה ברור שהגיע הזמן להקים בית כנסת במרכז השכונה.

איתרנו שטח מתאים ואז החלה סאגה מורטת עצבים. גורמים שונים הגישו עתירות נגד הבנייה, שעברו את כל שלבי הערכאות עד בית המשפט העליון. קיבלנו איזמים לרדת מהעניין ולא פעם חלפו במחוי מחשבות כי טיפסנו על עץ גבוה מדי. אבל בכל פעם שהגיעה מחשבה כזו, ראיתי סימן נוסף מהשמיים כי אני רק צינור ביד כוחות עליונים ממני. ארבע שנים של התייצבות בבתי משפט חלפו והאישור הסופי לצאת לדרך. עוד חמש שנים חלפו ובניסים שאינם מובנים לי עד היום, אנשים תרמו כספים למעלה מיכולותיהם והגענו עד לחנוכת הבית..."

דוגמה לכך ממצוות השמיטה: התורה מצווה לא ללכת לעבודה במשך שנה שלמה. תחשוב על עצמך כטכנאי, מורה או רופא שלא הולך לעבודה 12 חודשים. המחשב סגור, אתה לא לוקח מברג וצבת, סטטוסקופ או טרקטור. וזאת מצוות השמיטה: להתנתק מהעולם הכלכלי ולהתפטר מהרכוש. בפירוט: 1. איסור פיתוח החקלאות. 2. לפתוח את שערי השדה ולהפקיר את כל היבול שצומח מעצמו כמו ספיחי ירקות שצומחים מעצמם. 3. למחול על ההלוואות שהענקנו בשש השנים שקדמו לשמיטה.

אולם התורה מבטיחה כי השנה השישית תחולל פלא כלכלי ותוציא מראש פי שלוש רווחים מהתבואה וכך נכסה הן את השנה השישית, הן את השביעית, והן את השמינית בה מכינים את היבול החדש.

ביארנו בעבר בארוכה כי מטרת השמיטה היא להכניס לראש, ש"ההשתדלות מוכרחת, אבל לא מועלת". היינו **שהעבודה לא מפרנסת ותוספת עבודה לא מביאה תוספת פרנסה**. הפרנסה נקבעת מהשמיים וההשתדלות היא רק ההסתר דרכו באה הברכה לידי מימוש. ה' היה יכול לזרוק את הכסף מהשמיים, אבל תמורת זאת החליט שהכסף יחכה במשרד של הבוס שלך... הדבר דומה לכך שפתיחת ברז לא מביאה מים, וקניית ארנק לא מבטיחה כסף. פתיחת הברז היא צינור למשוך את המים מהמוביל הארצי, והארנק הוא רק כלי לאחסן כסף שמגיע ממקום אחר.

עובדה: מצד אחד, חקלאי שיעבוד כרגיל בשמיטה, יענש בחומרה ויאבד כל רכושו בדרך נוראה כמותה לא מצאנו באיסורים אחרים, כדברי חז"ל. מצד שני, החקלאי מפסיק לעבוד לשנה שלמה ומגלה **שלא הרוויח פחות**. הוא לא עבד - אבל השדה עבדה בשבילו. הקב"ה מבטיח כי שנת השמיטה תהיה תקופת הניסים המתגלגלים שיעידו בבהירות כי לא העבודה מפרנסת, אלא ברכת ה' תעשיר וברצותו תרוויח בשנה אחת כמו שלוש שנים³.

הבאנו בעבר דוגמה שהתפרסה בעיתונות מקיבוץ חפץ חיים: "קיבוץ חפץ חיים - שמשבית לחלוטין את העבודה החקלאית בשנת השמיטה - מפרסם את נתוני היבול בשנה החולפת: בשנה השישית שלפני שנת השמיטה, **הוכפל היבול ואדמת המשק הניבה כפליים**. זאת הפעם השנייה בעשור האחרון שהתופעה מתרחשת וכך היה גם בשנה השישית שלפני השמיטה הקודמת. הקיבוץ מודיע לחברים כי בימים הקרובים יופקד בחשבונות הבנקים של כל אחד מהם, את חלקו ברווחים העודפים, לאחר ניכוי מס כחוק".

כך לשון ספר החינוך פד: "צוה ברוך הוא להפקיר כל מה שתוציא הארץ בשנה זו, מלבד השביתה בה, כדי שיזכור האדם כי הארץ שמוציאה אליו הפירות בכל שנה ושנה - **לא בכוחה וסגולתה תוציא אותם**, כי יש אדון עליה ועל אדוניה, וכשהוא חפץ מצוה עליו להפקירם".

וכיון שכן, חובת ההשתדלות היא בהתאם למקובל בין בני אדם, וככל שאדם עשה את המקסימום הסביר התלוי בו - עשה את הנדרש כדי להקים כלי לברכה.

הרבי מוצא את המסר בעוד שני מקומות נפלאים: בימי העלייה לבית המקדש השני, כל בני העיר נאספו בהתרגשות עם קורבנות נדרים ונדבות בידיהם להעלות לירושלים. רבי חנינא שהיה עני מרוד, השתוקק להביא משהו לבית המקדש ולא לעלות בידיים ריקות, אבל לא הייתה לו פרוטה. מצא סלע אבן שאינו עולה כסף, וניקה וסיתת והבריק את האבן לכבוד הבית.

אבל כיצד יעלה את האבן הכבדה לירושלים? הסבלים רצו כסף רב ושוב נתקע. פתאום צצו חמישה אנשים, שהיו מלאכים שנשלחו מלמעלה והציעו להעלות את האבן תמורת תשלום פעוט שהיה בחיקו. אולם הם הציבו תנאי: רבי חנינא חייב לשים את אצבעו תחת האבן ולסייע להם במשא. רבי חנינא שם אצבעו ובתוך רגע מצא עצמו בירושלים והסבלים נעלמו כלא היו.

מה מועילה הנחת אצבע קטנה לשאת את המשא? כותב הרבי את עיקר הפילוסופיה של השליחות:

³ בכך מובנת היטב השאלה "וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעית? ... וצויתי את ברכתי". ופשטות הדברים **שברור שנשאל ואפילו עלינו לשאול**, כמו שנאמר "וכי תאמרו" ולא 'ואם תאמרו'. וידועה התמיהה: למה נפקק בדברי התורה? הרי לא מצאנו בשום מצווה שהתורה תעלה ספק? אלא האמת היא שזאת גופא מטרת המצווה: **שנשאל מה נאכל!** וככה נתפוש את פלא השמיטה ופלא המשכת הפרנסה מהשמיים.

אגרות קודש ו עמוד שנו: ומה שכותב אשר קשה למלאות עתה את הפעולות הנחוצות, הנה צודק בדבורו, אבל ידוע מרז"ל שהקב"ה אינו מבקש אלא לפי כחנו ועלינו להתחיל במילוי שליחותינו בעלמא דין וכשעושים זה בלי פני' צדדית ובלב שלם - אזי מצליח השי"ת למעלה מדרך הטבע. והוא ע"ד ספור רז"ל אשר רבי חנינא בן דוסא כשראה אנשי עירו מעלים עולות ושלמים והוא אינו מעלה כלום לגודל עניותו, ומצא אבן אחת וסתתה ויפה אותה אבל לא הי' בידו לשכור פועלים להובילה, זימן לו הקב"ה מלאכים בדמות בני אדם והסכימו להעלותה בשכר מועט, אבל תנאי התנו 'ובלבד שתתן ירך ואצבעך עמנו'. לכאורה אינו מובן: למה אמרו שתתן אצבעך והם המעלים? והוא ע"ד הנ"ל שצריך לפתוח כחודו של מחט, היינו להתחיל בהעבודה אף שלכאורה ע"פ שכל אנושי אינו רואה איך שיבוא הדבר לידי פועל - ואם עושה זאת באמת ובתמים מצליח.

בדרך דומה מבאר הרבי את מעלת החשמונאים, ולהקדים בדרך אפשר שהדבר מבאר גם את תמיהת הבית יוסף הידועה: למה שמונה ימים? מדוע חוגגים חנוכה שמונה ימים והרי נס פך השמן נמשך רק שבעה ימים? ביום הראשון היה להם את השמן הטבעי שנמצא בתוך הפך הקטן והנס התרחש רק בשבע הימים הבאים, כשהשמן לא כלה?

הביאורים המוכרים גורסים כי גם היום הראשון מציין נס כלשהו ולכן חוגגים שמונה ימים מלאים. כמה מהרעיונות הידועים: א. היום הראשון מסמל את נס ניצחון המלחמה, בו 4000 לוחמי גרילה, הביסו את האימפריה היוונית ששלטה בכל המזרח התיכון. שבע הימים הבאים מסמלים את נס פך השמן.

ב. היום הראשון מציין את עצם מציאת הפך ואילו שבע הימים הבאים מסמלים את השמן שלא כלה.

ג. הכוהנים שפכו בלילה הראשון רק שמינית מכמות הפך אל תוך קני המנורה והשמינית בערה לילה שלם, פי שמונה מכוחה. כך שכבר בלילה הראשון התרחש הנס בכל עוצמתו.

בשבת מקץ תשכו (תורת מנחם מה/316) הרבי אמר כמה מילים יקרות במעלת החשמונאים, שמתרצים את השאלה: החשמונאים **קפצו למים** (או קפצו לשמן...). הם לא נתנו לדאגה של איך נדליק את המנורה מחר, לקלקל את ההדלקה של היום. הם לקחו את כל תכולת הפך ושפכו לתוך קני המנורה (ראו ליקוטי שיחות טו/183) והיו בטוחים במאה אחוז כי מי שעזר להם עד היום – יעזור גם מחר לקיים מצוות ההדלקה בשמן טהור.

אפשר לומר שזה הנס של היום הראשון והוא יותר גדול מאשר נס הימים הבאים: בעוד שבע הימים הבאים מזכירים נס שירד מהשמים, היום הראשון מזכיר נס שהתרחש למטה. בני אדם שהתרוממו מעל המגבלות האנושיים והיו מוכנים לפתוח את עצמם לביטחון באלוקים הכל-יכול.

ג. להוסיף בקצרה: הרבי נוקט בביטוי "לקפוץ למים" בהקשר נוסף: **ללמוד מבפנים ולא מבחוץ**. במקום לעמוד ולהתלבט מה נכון לעשות, תמיד עדיף לקפוץ פנימה ולהתנסות על רטוב. למשל, לפני כמה שנים התפרסם וידאו בכינוס השלוחים בו אישה אומרת לרבי כי היא רוצה להתחזק בתורה ומצוות, אבל חוששת לקבל על עצמה. הרבי עונה לה (תוכן מהזיכרון) שיש שתי דרכים ללמוד שחיה: לעמוד מבחוץ ולעקוב אחרי השוחים ולקפוץ פנימה. השיטה השנייה מועילה יותר.

כך באריכות באגרות קודש יח עמוד תקלה לאישה שמתלוננת על בעיות חברתיות. הרבי נוקט במילים "לקפוץ למים" ומציע לה להיות חלק מהתרחשויות חברתיות' במקום לעמוד ולהתלבט מבחוץ.

ד. לשלמות העניין נעיר סיבה נוספת לקושי לקפוץ למי ים סוף, הזיווג והפרנסה.

הצדיק רבי שמחה בונים מפשיסחא (תלמידו של היהודי הקדוש מפשיסחא ורבו של האדמו"ר רבי מענדל מקוצק) אמר רעיון יקר: הקושי לקפוץ למי ים סוף נבע מהצורך **להתנתק מהחלומות הקודמים**. כי זה לא היה בתוכנית של אף אחד. לכל אחד הייתה הערכה מוצקה איך נפרוץ את המצור ונתקדם, אבל איש לא העלה בדעתו את האפשרות המפתיעה של קפיצה לים. וכאן התקשה הקב"ה לגרום להם להיות **גמישים**: משוחררים מתוכניות קודמות ומקשיבים להזדמנויות שזימן להם.

המדרש מספר כי ברגעים המלחיצים על הים, כשמיליוני אנשים שמעו את סוסי פרעה מתקרבים מאחוריהם והים פרוס לפנייהם, פרץ וויכוח מה עליהם לעשות. נוצרו שם ארבע כיתות – שמסמלות את ארבע הגישות שמלוות את עם ישראל עד היום הזה: מין גרסה מוקדמת של 'הכנסת...!'

קבוצה אחת אמרה: "ניפול לים" (כדי למות ולא כדי להגיע להר סיני כנחשון בן עמינדב). אלו הפרפקציוניסטים ומחפשי השלמות, גיבורי 'מצדה', שאמרו הכול או כלום. מוטב להתאבד בדרך מכובדת מאשר לחזור להיות עבדים במצרים. קבוצה שנייה צעקה: "נשוב למצרים". זאת הכיתה ההפוכה של המובסים שאמרו בין כך ניפול בידי של פרעה ומוטב להניף דגל לבן. קבוצה שלישית אמרה: "נעשה מלחמה כנגדם". אלו הנחושים והאמיצים שקראו להתייצב מול פרעה ולהיאבק באומץ עד טיפת הדם האחרונה ופרעה ילמד שדם יהודי אינו הפקר. והייתה הקבוצה של יראי השמים שתבעה תפילה. עלינו להניח לנשק וללכת לבית הכנסת.

ה' ענה למשה: "דבר אל בני ישראל וייסעו". כלומר, אף אחת מהגישות לא צודקת ועליכם לצעוד במסלול שההשגחה העליונה כיוונה אתכם. **במקום להיצמד לגישה בה אתם רגילים לפתור בעיות, עליכם לחשוב בראש שלי: להתבונן במסלול אליו הבאתי אתכם.** הביטו וראו: האם שחררתי אתכם ממצרים כדי שתתאבדו בים?! כדי שתחזרו למצרים?! כדי שתילחמו בפרעה או תתפללו?! יצאתם משם כדי להתקדם לכיוון הר סיני, עליכם להמשיך באותו המסלול ולהתקדם קדימה. ואם ההתקדמות היא דרך הים – אז תיכנסו לתוך המים עם ראש מורם ותחצו אותו קדימה.

וזה בדיוק האתגר גם במציאת שידוך: **להשתחרר מציפיות מוקדמות וחלומות ישנים.** כל אדם מגיע לשלב השידוכים עם תוכנית מגובשת איך ייראה החצי השני שלו. הוא יהיה חכם, גבוה, עשיר, ספונטאני, חביב וירא שמים. ואז מגיעים לשלב המעשי ונוצרת בעיה: אין אדם כזה. הוא עדיין לא נברא. ה' עושה הכול להקים השידוך. הוא מפגיש בין האיש והאישה, אבל זה נתקע בגלל הקושי להתגמש ולוותר על החלומות. בכל אדם יש חיסרון שהופך אותו ללא מושלם: אם הוא חכם - הוא לא עשיר, אם הוא עשיר - הוא לא נאה, אם הוא חכם ועשיר ונאה - הוא צריך לשפר את הערכים שלו...

שדכן פגש רווק מבוגר ושאלו מדוע אינו מתחתן? הבחור ענה שלא מצא את האישה המתאימה לו. "מה אתה מחפש?". "לא משהו מיוחד, חכמה, נאה, עשירה, טובת לב, ממשפחה טובה ויראת שמים". -"בחיך, ענה השדכן, עם רשימה כזו אני עושה שישה שידוכים..."

[האמת היא שמוכרחים להתגמש - לא רק בגלל האמונה, אלא - גם בגלל ההיגיון: זה מטופש להתעקש על חלומות מוקדמים משתי סיבות: א. אנחנו יודעים מה אנחנו רוצים ולא מה אנחנו צריכים. אין להווק ידע אודות התכונות הנדרשות בשביל לחיות יחד 90 שנה, וברוב המקרים מניחים דגש על יכולות שלא באמת מחזקות את היסודות הנצחיים של הבית. פעמים רבות מחפשים חברות במקום לחפש בן זוג... האם רווק מבין את החשיבות של הקשבה ללא שיפוטי, ויתור ואמפתיה?! האם רווק יכול לתאר איך נראה לילה מסויט כשצריכים להתחלק מי יחזיק את התינוק כל הלילה?!]

ב. אהבה לא מוצאים – אהבה יוצרים. קשר אמיתי בין בני זוג נוצר לאורך החיים המשותפים כתוצאה מהשקעה, תשומת לב ונתינה. ולכן זה לא כל כך משנה מה קיבלנו, הרבה יותר משנה כמה אנחנו מוכנים להשקיע. על כל תכונה שרצינו ולא קיבלנו – אפשר לפצות עם תשומת לב ונתינה].

באותה גישה באים לשלב חיפוש הפרנסה: במשך שנים בנינו תיאוריה אודות התחום המקצועי בו נעסוק ונתעשר, ואולם לעתים המציאות משתבשת ואנו נופלים למקומות שלא חשבנו להיות בהם – והאדם נתקע בתוך סבך הציפיות שלו. הקב"ה עושה הכול כדי לזמן לו פרנסה, שולח הצעות עבודה, אבל האיש מסרב לקחת. כאן השכר נמוך מדי, כאן התחום לא מוכר, כאן התחום והשכר טובים אבל החברים בעבודה אינם הסגנון שלו... בהערה הובאה בדיחה מצוינת.

אנקדוטה מיוחדת במינה (<https://col.org.il/news/122767>): הרב משה פלר הוא השליח הראשי במדינת מינסוטה בארצות הברית. הוא עשה והצליח וקירב אלפי יהודים לאביהם שבשמים. לפני שיצא לשליחות הוא נכנס ליחידות אצל הרבי מליובאוויטש, וביקש עצות להצלחה.

הרבי ענה באידיש מעורבת באנגלית, שהוא אינו יכול לתת לו הוראה ספציפית אלא רק: "דו זאלסט זיין flexible!". "תהיה גמיש!". הרבי לא התכוון להתכופף בענייני הלכה ח"ו, אלא פתיחות לגישות עבודה שונות. אם ניסית דרך והיא לא הצליחה – אל תתעקש, תהיה משוחרר לפעול בגישה שונה..."

3. ישמח ישראל שבת חוה"מ פסח אות קלח: משמיה דהרה"ק רבי שמחה בונם מפרשסיחא: אצל הים לא עלה על דעת אחד מישראל אשר יקרע להם הקב"ה הים ויעברו בתוכו בחרבה. רק לכל אחד מישראל היה אופן אחר להישועה וה' הושיעם בישועה כזאת - אשר לא עלה על לבם כלל. כן הוא בעניין הפרנסה, שהקב"ה זן ומפרנס לאיש מהאופן אשר לא עלה על לבו מעולם.

זה המסר הגדול של ים סוף: במקום להביט פנימה, עלינו להביט אל המרחב ולראות את המקום שהגענו אליו וההזדמנויות שהוא מזמן. ההזדמנויות הן קול ההשגחה העליונה שמדברת אלינו ומבקשת את תשומת הלב שלנו.

כשאליעזר מבקש למצוא את הנערה, הוא אומר: "הקרה נא לפני היום". "הקרה" מלשון "מקרה", כאילו בלי כוונה, על הדרך, תיצור סיטואציה שהנערה תופיע לפני. אבל למה "מקרה"? הרי מבקש נס? כי הוא ידע שככה מתרחש הנס של מציאת זיווג: כאילו במקרה!. דרך ההזדמנויות שנקרות לרגלינו. היא עוברת והוא רואה ורק צריך להאמין ולהתגמש.

אנחנו מתקרבים לפורים וזה מה שאמר מרדכי לאסתר בשעת המשבר הגדול שלה. היא חששה ללכת לאחשוורוש מסיבות מובנות: זה מסוכן לה, זה לא יועיל לשליחות, ובעיקר תיטמא אצל הגוי. מרדכי ענה במשפט רווי אמונה: "ומי יודע אם לעת כזאת הגעת למלכות" - וביאר רבינו בשיחת פורים תשכ"ב: "מי יודע?! מי יכול להסביר את כל הקשיים שאת מצביעה עליהם? אבל דבר אחד ברור: "לעת כזאת הגעת למלכות". עליך להקשיב להזדמנויות שקיבלת ולהבין ששם מסתתר הייעוד שלך. ובקיצור: אם את כאן – כאן השליחות שלך.

**כתיבת הדרשות והשיעורים והפצתם באופן חופשי
מתאפשרת בתמיכתם של שלוחי הרבי ברחבי תבל**

**ובחסותו האדיבה של הנגיד החסידי
ר' שניאור ורעייתו יוכבד שיחיו מינסקי
להצלחה רבה בכל ענייניהם
ולעילוי נשמת מרת
שיינא בעשא בתיה בת יוסף דב**